

SZEGED A KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA ÖTVENÉVES TÖRTÉNETÉNEK TÜKRÉBEN

Tonelli Sándor dr. érdekes könyve az árvízutáni Szeged életéről és gazdasági fejlődéséről

(A Délmagyarország munkatársától) Érdekes könyv hagyta el a napokban a sajtót. Tonelli Sándor dr. föltitkár izlésesen kiállított, százoldalas negyedréti alakú tanulmányában megírta a szegedi Kereskedelmi és Iparkamara ötvenéves történetét. A Kereskedelmi és Iparkamara február huszadikán díszközgyűlésen ünnepi majd főnnállásának ötvenéves fordulóját s erre az alkalomra megjelennek a társakamarák kiküldöttei, de megjelenik Varga József dr. kereskedelemügyi és iparügyi miniszter is, aki a jubileumi ünnepségen föl is szólal.

Tonelli Sándor dr. szinte házagpótló munkát végzett a szegedi Kereskedelmi és Iparkamara ötvenéves történetének megírásával. A local couleur és a városzeretet izzik át ezeken a lapokon és a vérbeli író a naptári keltezés mellett mindenütt ösztönösen érzékelteti a pszichológiai dátumot is. Elvezetesen írta meg Tonelli Sándor dr. az elmúlt félszázad történetét, amely egy kamara sugártörő prizmáján visszatükrözi az élet minden fölületét. Mint ő írja, újítást akar bevezetni a jubilaris íráskor rendszerében: olyanformán akarja megírni és sajtó alá bocsátani művét, hogy azt el is lehessen olvasni.

Szeged a múlt század második felében

Tonelli Sándor dr. könyve elején részletesen és széles tárgyismerettel vizsgálja a magyar kamarák múltját. Megismertet bennünket azzal, hogy a magyar kamarák felállítását az első magyar kereskedelemügyi miniszter Klauzál Gábor 1848-ban már tervbevette. A szabadságharc leveretése után osztrák kamarai törvény alapján 11 kamarát állítottak föl Magyarországon, ebben azonban Szeged nem szerepel. Szegeden 1890-ben létesítették a Kereskedelmi és Iparkamarát Baross Gábor miniszter rendelkezése.

Részletesen felsorolja Tonelli Sándor Szeged gazdasági fejlődését a múlt század közepétől kezdve és megállapítja, hogy az erdélyi só a középkortól kezdve a Maroson került az Alföldre és Szegeden volt az elosztó állomás. A gőzhajózás megváltoztatta a helyzetet. Az első tiszai gőzhajót Zsótér János nagykereskedő 1846-ban építette Szegeden. A kis hajó építési munkáját Tóth Károly végezte, mint az egykorú följegyzések tanúsítják. Egyizben a hajó lement a Fekete-tengerig. A múlt század közepére csak a pesti-temesvári vasútvonal kiépítése és ezen keresztül Szeged bekapcsolódott a közgazdaság vérkeringésébe. Ugyancsak erre az időre esik a gyáripari vállalatok létesítése. 1858-ban létesült az első gőzmalom, ezt követte egy ugynevezett exportmalom, amelyet 1868-ban Back B. és fiai cég vett át. Az első szalámigyárat 1852-ben Torossy József pesti kereskedő alapította. 1869-ben létesült a Pick Márk-féle szalámigyár, 1858-ban a Neubauer-féle gyufagyár, majd a hatvanas években a Bakay-féle kötélgyár, amelyből később a Szegedi Kenderfonógyár Rt. alakult. 1845-től már működik a Szeged-Csongrádi Takarékpénztár, 1867-ben alakult a Szegedi Kereskedelmi és Iparbank és ugyanakkor kezdte meg működését a Lloyd-Társulat. A Lloyd-Társulat jegyzőkönyveiben ilyen nevek szerepelnek: Aigner, Danner, Deisler, Felmeier, Kleckner, Rainer, Szilber, Taschler, Wagner, Wiedermann, Wolff. Ezek a kereskedők azonban csakhamar elmagyarosodtak, mert Szeged magyarsága abszolút erejű volt.

Ebbe a millióba kell behelyezni azokat a mozgalmakat — írja Tonelli Sándor —, amelyek a szegedi Kereskedelmi és Iparkamara megalakulását megelőzték. Az előkészület és választás dokumentumai hiányoznak, a legelső jegyzőkönyv 1891. február 4-én tartott teljes ülésről szól. A Lloyd-Társulat jegyzőkönyveiben azonban 1872-ből van nyom, hogy Pálffy Ferenc polgármester már megemlékszik évvégi jelentésében egy kamara felállításának lehetőségéről. Pálffy polgármester ebben a jelentésben érdekesen írja, hogy Szeged kereskedői és iparosai 1872-ben 900 forint és 80 krajczár teljesen kidobott pénzzel járultak hozzá a pesti kamara fönntartásához. A kamara a Lloyd-Társulatnak köszönheti megalakulását, bár 1879. március 12-én az árvíz elpusztította Szegedet és megakasztotta az előkészítés alatt levő közhasznú intézmények létesítését. 1890. február 10-én rendelte

el Baross Gábor miniszter a szegedi kamara fölállítását Csongrád és Bács-Bodrog vármegyékre, továbbá Szeged, Hódmezővásárhely, Baja, Szabadka, Újvidék és Zomborra kiterjedő hatáskörrel. Kállay Albert akkori főispán vezette le az első választást, mint miniszteri biztos. A szegedi Kereskedelmi és Iparkamara első elnöke Lillín Károly kétfestőmester lett, alelnökei: Weiner Miksa gabonakereskedő és Rainer Ferenc asztalosmester. Az első alelnökök egyike tehát a mostani elnök nagyapja volt. A vezető titkári állásra Kulinyi Zsigmond lapszerkesztőt választották meg. Másodtitkár Bakay Nándor volt országgyűlési képviselő lett, jegyző pedig Vékes Bertalan.

A Milleniumtól a világháborúig

A Kamara élén rövid idő alatt több elnök működött. Lillín Károly két év múlva elhunyt, helyébe Gál Ferencet választották, aki öt esztendőn keresztül viselte az elnöki tisztelet, míg a századforduló előtt közvetlenül Szarvadi Lajos lett az elnök. Ö huz évben keresztül maradt a Kamara élén. Kulinyi Zsigmond 1905-ig volt titkár. Erre az időre esik a Millenium a magyar gazdasági élet nagy bemutatkozója s a szegedi Kamara kerületéből 596, Szegedről száz kiállító vett részt. A Millenium évében készült a Kamara mostani székháza, az építkezés irányítására négytagú bizottságot jelöltek ki: Csányi János, Kun Bertalan, Wagner Gusztáv és Rainer Károly kamarai tagokat. Ebben az évben azonban csak az alapkövet tették le, a tulajdonképpeni építkezés a következő esztendőre maradt.

Tonelli Sándor hosszú oldalakon keresztül ismerteti könyvében Magyarország boldog éveit és a világháború előtti esztendőket. Jellemzősül megemlíti, hogy ez volt az idő, amikor a kereskedelempolitikai nehézségek dacára a szegedi bútorgyártás megtalálta útját Belgrádba és Bukarestbe. Ezekben az években már mint állandóan visszatérő kérdés szerepel a Duna-Tisza-csatorna. Kulinyi után Perjéssi László, ezután pedig 1913. október 8-án Tonelli Sándor dr. lett a Kamara vezető, illetve föltitkára. A háború negyedik évében Wimmer Fülöp lett a Kamara elnöke, alelnökké pedig Pálffy Dániel gépgyárost, Pálffy József dr. polgármester testvérbátyját választották. A háború szerencsétlen befejezése, a forradalom, a megszállások idején a Kamara hőiesen küzd Szeged közgazdasági életének megsegítésén.

Új világ a régi helyén

A Kamara területe megváltozott és az új helyzetben Szeged új geopolitikai orientációra kényszerült. A város 50-70 százaléka elvesztette vidékét. Szeged gazdasági helyzete reménytelenül vált, mert Északon nem tudta ezt pótolni, amit Délen elvesztett. Statisztikai adatokkal támasztja alá Tonelli Sándor dr. azt a valóságot, hogy Szeged gazdasági élete mennyit gyöngült a háború után. Aztán elkezdődött a rekonstrukció ideje, a Kamara tataroztatta székházát, sőt új házat is vásárolt. 1926-ban Wimmer Fülöp elnök mellett Vértess Miksa és Körmendy Mátyás lettek az alelnökök. Klebelsberg Kunó gróf nagyszabású építőprogramja Szegedet az Alföld fővárosává varázsolta. Tonelli Sándor rámutat arra, hogy a szegedi Gazdasági Vasút helyett okosabb lett volna a tanyát jó uthálózatokkal összekötni és nagyszabású autóbuszforgalmat létesíteni. A harmincas esztendőkhöz a kamarai elnökség változatlan maradt. 1934-ben Vértess Miksa lett a Kamara elnöke, 1938-ban pedig Rainer Ferencet választották meg. Az ő személyével a Rainer-család harmadik tagja került a Kamara elnökségébe. A Kamara 1938. évi elnöksége tehát ugy alakult, hogy Rainer Ferenc mellett Grósz Marcell, a szegedi Kereskedelmi és Iparbank vezérigazgatója és Pongrácz Albert, a szegedi Légszerkezetgyár és Villanytelep vezérigazgatója lettek alelnökök. Érdekesen jegyzi meg Tonelli Sándor az első és második zsidótörvénnyel kapcsolatban, hogy a gazdasági élet egyes területén, ahol az utolsó félszázad alatt a pozíciók igen nagy részét zsidók foglalták el, az országgyűlés zöknével fog járni, de semmi esetre sem fogja a magyar gazdasági élet összeomlását jelenteni.

Tonelli Sándor egy poétikusan szép mondatral fejezi be százoldalas tanulmányát: »A szegedi Kamara, amikor a félszázados múlt jelzőkövével megáll egy pillanatra, hogy a jövőbe tekintsen, tisztán láthatja hivatását, a magyar gazdasági kultúrának melegét sugározza ki tág körzetben a párázatos levegőjű, öserőben és gazdagságban ragyogó kerületekre.«

OTI kerületi székhely lesz Hódmezővásárhely

lövő évre tervezik a szegedi kerület vásárhelyi működésének megszüntetését

(A Délmagyarország munkatársától) A vásárhelyi újságokban gyakran fölbuggoló a hír, hogy Hódmezővásárhely önálló OTI kerületi székhely lesz s így a szomszédos város társadalombiztosító ügyeit nem a szegedi kerület intézi. Régi óhaja ez Hódmezővásárhelynek s a »Vásárhelyi Új Hírek« szerdai számában megjelent híradás szerint ez a kérdés most a megvalósulás stádiumába lépett. Az Országos Társadalombiztosító Intézet elnöksége és igazgatótanácsa ugyanis legutóbbi ülésén olyanértelmu határozatot hozott, hogy Vásárhely székhellyel új kerületet szervez, amelynek hatáskörébe vonja a szomszédos Orosházát is. A végrehajtásra jövő év elején kerülne sor, ekkor lesznek ugyanis az önkormányzati választások. Hódmezővásárhely ezzel az intézkedéssel az 1928 előtti autonómiáját nyerné vissza. Ismeretes ugyanis, hogy ekkor szüntették meg az önálló kerületet és Vásárhely társadalombiztosító ügyeit az ott elhelyezett szegedi kirendeltség látta el. Ezt a kirendeltséget 1935-ben megszüntették s ettől az időtől kezdve két szegedi tisztviselő végezte a nagy alföldi város széleskiterjedésű ügyvitelét.

A vásárhelyi lap híradásával kapcsolatban érdeklődtünk az OTI szegedi ügyvezető igazgatójánál, ahol azt az információt kaptuk, hogy a határozatról a szegedi kirendeltség még semmiféle hivatalos értesítést nem kapott. A probléma ilyen megoldása valószínűnek látszik s kétségtelenül egvformán szolgálna mindkét város érdekét, mert egyrészt az önálló vásárhelyi kerület munkája gyorsabb és hatékonyabb ügyvitelt eredményezne, másrészt pedig Szeged is mentesülne attól a többletmunkától, amelynek folytán az ország második legnagyobb városában az Országos Társadalombiztosító Intézet bizonyos napokon főorvos nélkül marad.

A Szegedi Izraelita Hitközség

előjárósága értesíti tagjait, hogy az 1940. évi egyházi adó kiszabását tartalmazó lajstromok január 25-én délután 5 óráig közszemlére vannak kitéve a hitk. irodában (Margit-utca 20. I.) Felszólamlások február 2-án déli 12 óráig terjeszthetők elő ugyanott. A hitközség tagjai a terhekre kivetett adóösszegekről címekre szóló postai értesítést kapnak. Ezen értesítés kézbesítésének elmaradása azonban sem a felszólamlás, sem a felszólamlási határidő elmulasztását nem pótolja.

Párisi Nagy Áruház Rt. Szeged (Csekonics és Kiss-utca sarok)

FARSANGI CIKKEK

Négus bomba 1 drb	—02
Durrano borsó 1 drb	—05
Papir alarc 1 drb	—08
Papir trombita	—10
Kifuvó kigyó	—12
Miniatúr tollas kalap	—12
Hólabda fehér, vagy színes 1 csomag	—14
Szerpentin 10 drb	—16
Tiroli kalap	—14
Török sapka	—14
Huszár sapka	—14
Bocskay sapka	—18
Konfetti 10 csomag	—20
Papir ernyő	—24
Színes papir girland —58	—24
Tengerész, vagy zoké sapka	—24
Gyermek alarc	—38, —28, —24
Jux csokoládé bonbon 3 drb	—24
Durrano gyufa 1 levél	—24
Női, vagy férfi dominó alarc	—78, —48
Hóféherke, vagy hét törpe alarc	—78
Miki egér alarc	—78